

تجارب زیسته دانشجویان دانشگاه فرهنگیان از زندگی در خوابگاه دانشجویی

اکبر علیلو^{۱*}، پریا شهبازپور^۲، آيسان غدیر زاده^۳

۱. مدرس دانشگاه فرهنگیان، دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید مدنی، آذربایجان، ایران. (نویسنده مسئول).
۲. آموزگار مقطع ابتدایی، فارغ التحصیل علوم تربیتی، گرایش آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مطهری خوی، آذربایجان غربی، ایران.
۳. آموزگار مقطع ابتدایی، فارغ التحصیل علوم تربیتی، گرایش آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید مطهری خوی، آذربایجان غربی، ایران.

فصلنامه ایده‌های نو در تعلیم و تربیت، دوره دوم، شماره چهارم، پاییز ۱۴۰۱، صفحات ۶۷-۶۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۶

چکیده

خوابگاه و زندگی دانشجویی در سراسر دنیا برای تمام دانشجویان چه خوب و چه بد تجاربی را به دنبال دارد. افرادی که برای تحصیل دانشگاه دور از شهر خود را انتخاب می‌کنند، اکثریت خوابگاه را برای زندگی در حین تحصیل انتخاب می‌کنند؛ چراکه خوابگاه از طرف خود دانشگاه تعبیه شده و اصولاً برای دانشجویان راحت‌تر است، چون تسهیلاتی را نیز برای دانشجویان در نظر می‌گیرند. دانشگاه فرهنگیان نیز از این امر مستثنی نیست. دانشگاه فرهنگیان دارای پردیس‌ها و مراکزی است، که تعداد محدودی از این پردیس‌ها و مراکز در هر استان وجود دارد؛ بنابراین، دانشجو معلمان از سراسر یک استان در چند شهر خاص به تحصیل می‌پردازند و نیازمند محلی برای سکونت هستند و غالباً به پیشنهاد خود دانشگاه نیز خوابگاه را برای سکونت انتخاب می‌کنند. هدف این پژوهش، بررسی تجربه‌ی زیسته دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان از زندگی در خوابگاه دانشجویی است. به همین منظور از رویکرد کیفی و از روش پدیدارشناسی توصیفی استفاده شد. جامعه‌ی آماری این پژوهش دانشجو معلمان دو رشته آموزش ابتدایی و آموزش تربیت‌بدنی دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان غربی (مرکز شهید مطهری خوی) بودند، که از این جامعه با روش نمونه‌گیری هدفمند از میان دانشجو معلمان ورودی مهر و بهمن ۱۳۹۷ که بیشترین میزان حضور در خوابگاه را دارند، نمونه انتخاب شد. اطلاعات لازم با استفاده از مصاحبه نیمه سازمان‌یافته کسب گردید. مدت‌زمان هر مصاحبه ۴۵ دقیقه تا ۱ ساعت متغیر بود و پس از ۱۲ مصاحبه، اشباع اطلاعاتی حاصل شد. پس از انجام مصاحبه‌ها و کدگذاری و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار nvivo تجربه‌ی دانشجو معلمان از زندگی در خوابگاه دانشجویی در ۴ مضمون اصلی شامل: انتظارات و امکانات، بهداشت محیط، تعامل و ارتباط، کیفیت تحصیل و ۱۸ زیر مضمون قرار گرفت. نتایج بررسی نشان می‌دهد که خوابگاه دانشگاه فرهنگیان دارای کمبودهایی بود مانند نبود اتاق مطالعه، تعداد بالای افرادی که در یک اتاق زندگی می‌کنند، غذای نامناسب و برخی کمبودهای دیگر و اما به‌رحال فرصت‌هایی نیز برای دانشجویان به دنبال داشت تا تجربه‌های جدیدی کسب کنند.

واژه‌های کلیدی: خوابگاه دانشجویی، روش پدیدارشناسی، دانشگاه فرهنگیان، زندگی دانشجویی.

مقدمه

تحصیل در دانشگاه‌های معتبر و دریافت مدرک از آن‌ها هدف بسیاری از افراد است؛ اما باید در نظر داشت که گاهی اوقات فاصله زمانی و مکانی از این دانشگاه‌ها سبب می‌شود تا افراد به دنبال مکانی برای اقامت خود باشند. دانشگاه‌ها نیز با در نظر گرفتن این نکته و برای راحتی حال دانشجویان اقدام به احداث خوابگاه می‌کنند. تمامی خوابگاه‌ها به‌طور تقریبی دارای امکانات یکسان هستند، اما تفاوت‌هایی نیز برحسب تعداد دانشجویان، محدودیت‌های مالی و ... دانشگاه، آب‌وهوا و ... با یکدیگر دارند. باین‌حال خوابگاه‌ها مکان‌هایی نسبتاً متناسب برای اقامت دانشجویان در مدت تحصیل آن‌ها هستند. تأمین امکانات خوابگاه امنیت و آرامش آن تماماً بر عهده دانشگاه مربوطه می‌باشد؛ اما در مورد مسائل درونی خوابگاه اعم از حفظ بهداشت و تمیزی خوابگاه دانشجویان نقش پررنگ‌تری دارند. حفظ اموال خوابگاه مانند تخت‌ها، کمد‌ها، سرویس‌های بهداشتی و ... نیز بر عهده دانشجویان است. این اموال تماماً امانت‌هایی هستند که هر دانشجو به‌طور میانگین به مدت ۴ سال از آن‌ها استفاده می‌کند و باید در حفظ آن‌ها برای دانشجویان بعدی اهتمام کامل بورزند. موضوع اسکان و استقرار دانشجو در دوران تحصیل، یکی از مهم‌ترین مسائل آموزشی، فرهنگی، تربیتی و زیستی است که برای دانشجو، خانواده او و مسئولان دانشگاهی به‌ویژه مدیران حوزه رفاهی دانشگاه و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، با اهمیت و حساس است (قنبری عدیوی، ۱۳۹۸). خوابگاه‌ها نیز مانند هر مکان دیگری دارای مزایا و معایبی هستند. اهمیت خوابگاه و تأثیر آن بر تحصیل و حتی زندگی دانشجویان سبب شده تا پژوهش‌های متنوعی در زمینه خوابگاه‌ها از ابعاد مختلف انجام شود که در ادامه نتایج برخی پژوهش‌های انجام‌شده اشاره می‌شود. حاتمی خانقاهی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی تأثیر ویژگی‌های کالبدی محیط و معنا و فعالیت در خوابگاه‌های دانشجویی» بیان می‌کنند که معماری ساختمان‌های خوابگاهی اغلب به‌منظور برآورد نیازهای اولیه و باکم توجهی نسبت به شرایط روحی و تحصیلی دانشجویان طرح و اجرا شده‌اند. نظریور (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «رابطه بین سلامت روان دانشجویان با فضای کالبدی خوابگاه» این‌گونه در مورد خوابگاه اظهارنظر می‌کند مسکن دانشجویی ضروری‌ترین نیاز دانشجویان غیربومی است. همچنین اشاره می‌کند که؛ دانشجویان با ورود به خوابگاه و دوری از خانواده بخش زیادی از حمایت‌های اجتماعی خانواده و جامعه بومی خود را از دست می‌دهند و دچار احساس تنهایی، غربت، افسردگی، اضطراب، عدم تعلق و دلبستگی به محیط جدید می‌شوند. سلیمانی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی ازدحام در خوابگاه‌های دانشجویی بر رضایت‌مندی دانشجویان» اشاره می‌کند که ساکنین خوابگاه‌های دانشجویی علاوه بر دستیابی به تجارب جدید در تعامل با دیگران، از محیط خوابگاه همچون خانه، عملکرد تأمین حریم شخصی خود را انتظار دارند؛ بنابراین، میان رضایت افراد از محیط خوابگاه، بسیار متأثر از کنترل قلمرو و تأمین خلوت مطلوبه آن‌هاست. در کنار این نتایج می‌گویند دستیابی به خلوت مطلوب در خوابگاه‌های دانشجویی می‌تواند علاوه بر ایجاد تصویر ذهنی مثبت در ساکنین، ارتباط عاطفی میان افراد و محیط را افزایش دهد. خراباتی و یزدانفر (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان «عوامل مؤثر در ایجاد دلبستگی به مکان خوابگاه‌های دانشجویی» بیان می‌کنند که، با ایجاد دلبستگی به مکان در خوابگاه، تطبیق دانشجویان با محیط جدید بهتر صورت می‌گیرد و اشتیاق آن‌ها برای زندگی با دیگران افزایش می‌یابد. نتایج پژوهش حاتمی خانقاهی، عبدی، وزیری (۱۳۹۹) نشان داد رضایتمندی از عوامل محیطی که شامل فاکتورهای کالبدی، اجتماعی و مدیریتی خوابگاه است، ارتباط معناداری با انگیزه پیشرفت دانشجویان دارد. همچنین به این نتیجه رسیدند که از بین مؤلفه‌های کالبدی، ویژگی‌های کالبدی ساختمان، تسهیلات و خدمات کالبدی و از بین عوامل اجتماعی، شخصی‌سازی و حریم خصوصی، امنیت اجتماعی، تعلق مکانی و دلبستگی و عوامل مدیریتی رابطه مثبت و معنی‌داری با انگیزه پیشرفت داشتند. عبدالملکی و مرادی (۱۳۹۸) در پژوهش خود تحت عنوان «زندگی دانشجویی با محوریت آسیب‌ها و فرصت‌های دوران دانشجویی» به این نتیجه رسیدند که تجربه زندگی مستقل و مسئولیت‌پذیری و افزایش اعتمادبه‌نفس، استفاده از امکانات آموزشی و ورزشی شهر مقصد، تبادل فرهنگی و آشنایی با زبان و آداب‌ورسوم فرهنگی یکدیگر، توانایی سازش و انعطاف‌پذیری و ... از فرصت‌های دوران دانشجویی است؛ و اشاره می‌کنند که کم شدن ارتباط عاطفی با خانواده و احساس غربت، مشروط شدن در ترم‌های اول، فشار اجتماعی محیط خوابگاه، نبود حریم خصوصی، کمبود مکان، کیفیت پایین مواد غذایی و بی‌علاقگی به رشته تحصیلی و اعتیاد از آسیب‌های این دوران است.

درمجموع پژوهش‌های گذشته در زمینه خوابگاه (نظرپور، ۱۳۹۸؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۸)، در مورد مکان و ساختار خوابگاه و تأثیرات آن بر روان دانشجویان بوده است. پژوهش‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که دختران زمان بیشتری را نسبت به پسران در خوابگاه سپری می‌کنند و یا به عبارت دیگر خوابگاه دانشجویی برای دختران محل زندگی است، برعکس پسران که از آن بیشتر برای خواب استفاده می‌کنند (جلیلی اسکندرزاده، حسینی نجاتی، ۱۴۰۰). چالش‌هایی در مسیر این نمونه پژوهش‌ها، یعنی تجارب زیسته وجود دارد؛ مانند، عدم همکاری برخی دانشجویان، سختی‌های تهیه پرسشنامه و انجام مصاحبه (مخصوصاً هنگامی که دانشجویان در خوابگاه حضور ندارند و مصاحبه به صورت مجازی پیش می‌رود)، ترس برخی دانشجویان از گفتن حقیقت در مورد کمبودهای خوابگاه که مربوط به مدیریت دانشگاه می‌باشد.

باید توجه داشت خوابگاه و شرایط و تأثیرات آن ابعاد گوناگونی دارد و بررسی این مواد به صورت جزئی نیاز به زمان و انرژی زیادی دارد؛ برای این اساس و با توجه به اینکه خوابگاه به عنوان مکان زندگی بخش کثیری از دانشجویان یک دانشگاه دارای اهمیت فراوان است، این سؤال مطرح می‌شود که از نظر دانشجویان خوابگاه چه تعریفی دارد؟ و چه انتظاراتی از خوابگاه دارند؟ برای پاسخ به این سؤال و البته سری سؤالات بعدی که ابعاد مختلف خوابگاه را بررسی می‌کند، بنابراین است که با بررسی تجارب زیسته دانشجویان تأثیرات و نقش خوابگاه و کمبودها و امکانات آن مورد مطالعه قرار بگیرد. برای این اساس، این سؤال مطرح می‌شود که، تجربه زیسته دانشجویان از خوابگاه دانشگاه فرهنگیان چگونه بوده است؟ بی‌شک دانشگاه فرهنگیان به عنوان قطب اصلی تربیت معلم کشور باید امکانات درخور دانشجویان خود را فراهم کند؛ بنابراین هدف این مقاله تشریح تجربه‌های زیسته دانشجویان از زندگی خوابگاهی است تا بتواند امکانات و کمبودهای خوابگاه دانشگاه فرهنگیان و نیازها و درخواست‌های دانشجویان را نشان دهد.

روش پژوهش

این پژوهش به شیوه کیفی و با روش پدیدارشناسی صورت گرفته است. پدیدارشناسی به پدیده آن گونه که توسط فرد تجربه و زیست می‌شود توجه می‌کند (حمیدی زاده و امیری، ۱۴۰۰). برای این اساس در پدیدارشناسی این پرسش مطرح می‌شود که تجربه زیسته چه نوع تجربه‌ای است؟ در این روش، محقق تلاش می‌کند که پدیده‌ها و معنا را همان گونه که در زندگی روزمره زیست می‌شود نمایان سازد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه سازمان‌یافته استفاده شده، یعنی محقق می‌تواند در صورت نیاز حین مصاحبه سؤالات از پیش تعیین نشده نیز بپرسد. با تمرکز بر پرسش اساسی پژوهش «تجربه زیسته دانشجو معلمان از زندگی در خوابگاه دانشگاه فرهنگیان چیست؟» سؤالات مصاحبه حول ۴ محور اصلی تنظیم شده است: ۱. تعریف شما از خوابگاه چیست و چه انتظاراتی از آن دارید؟ ۲. نقش دانشجو و دانشگاه در بهداشت و حفظ خوابگاه چگونه است؟ ۳. تعامل و ارتباط در خوابگاه چه نقشی دارد؟ ۴. نقش خوابگاه در تحصیل دانشجویان چگونه است؟

جامعه آماری این پژوهش دانشجو معلمان دو رشته آموزش ابتدایی و آموزش تربیت بدنی در دانشگاه فرهنگیان استان آذربایجان غربی (پردیس شهید مطهری خوی) بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع نمونه‌گیری هدفمند بوده است. بدین صورت که از میان دانشجو معلمان هر دو رشته دانشجویان ورودی مهر و بهمن ۹۷ که بیشترین میزان حضور در خوابگاه را دارند انتخاب شدند. فرایند مصاحبه تا زمانی ادامه یافت که اطلاعات بیشتری از مصاحبه‌ها حاصل نشد و تکرار الگوهای داده‌ای مشاهده می‌شد. در پژوهش حاضر پس از مصاحبه با ۹ نفر از مشارکت‌کنندگان، اشباع نظری داده‌ها صورت گرفت؛ اما به منظور اطمینان از چند مضمون استخراج‌شده مصاحبه‌ها تا ۱۲ نفر ادامه یافت. با توجه به اینکه تعداد کثیری از دانشجویان در هنگام مصاحبه تحصیلات خود را به تازگی اتمام کرده بودند، مصاحبه به صورت مجازی و از بستر صحبت در فضای مجازی انجام شد.

ابتدا هماهنگی‌های لازم با مشارکت‌کنندگان صورت می‌گرفت و سپس با اجازه آن‌ها متن و صدای مصاحبه‌ها جهت تحلیل عمیق‌تر ضبط می‌شد. انجام مصاحبه ۴۵ دقیقه تا یک ساعت طول می‌کشید. بعد از هر مصاحبه متن مکتوب شده به مشارکت‌کنندگان و همکاران ارائه می‌شد تا پایایی داده‌ها تعیین گردد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش کدگذاری و با بهره‌گیری از نرم‌افزار NVivo به صورت زیر صورت گرفت:

- انجام مصاحبه با شرکت کنندگان
- مکتوب کردن متن مصاحبه‌ها
- گذاری باز: انجام خط گفت‌وگوها و استخراج مفاهیم
- گذاری محوری: دسته‌بندی داده‌ها و مشخص کردن دسته نهایی

جدول ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان

مشخصات مشارکت‌کنندگان	
رشته	
آموزش ابتدایی ۱۰ نفر	پردیس شهید مطهری خوی
آموزش تربیت‌بدنی ۲ نفر	

یافته‌ها

پس از انجام مصاحبه‌ها و تحلیل آن‌ها، تجربه زیسته‌ی دانشجو معلمان از زندگی در خوابگاه دانشجویی دانشگاه فرهنگیان در ۴ مضمون اصلی و ۱۸ زیر مضمون قرار گرفت.

جدول ۲. مضامین اصلی و فرعی

مضامین اصلی (کدگذاری محوری)	مضامین فرعی (کدگذاری باز)
امکانات و انتظارات	نبود امکانات رفاهی کافی
	عدم تناسب بین تعداد افراد و حجم اتاق
	فقدان اتاق مطالعه مناسب
	امکانات کتابخانه‌ای مناسب اما کم
بهداشت محیط	نقص پررنگ دانشجویان در تمیزی خوابگاه
	نقص خدمات در تمیزی خوابگاه در طول هفته
	نقص مثبت وجود بازرسی‌های ماهانه از اتاق‌ها
	اسراف در زمینه‌ی غذا و برنامه غذایی برای رفع آن‌ها
تعامل و ارتباط	اهمیت امانت‌داری در خوابگاه و رعایت حقوق دیگران
	تأثیر پررنگ سبک زندگی خانوادگی بر سبک زندگی خوابگاهی
	کاهش انتظارات و درک اینکه خوابگاه با خانه فرق دارد
	تعیین قوانین و کنار آمدن با شخصیت‌های متفاوت
کیفیت تحصیل	همشهری بودن در یک اتاق بهتر است اما بیشتر به شخصیت افراد بستگی دارد تا شهر محل سکونت
	تأثیر مثبت بر کیفیت تحصیل دانشجویان
	محیط نسبتاً مناسب خوابگاه برای کارگروهی
	تعیین تکالیف گروهی و کنار هم بودن دانشجویان دارای نقش مؤثری بر کیفیت تحصیل دانشجویان
	نقص مثبت و پررنگ نظم و انضباط خوابگاه بر کیفیت تحصیل دانشجویان
	نقص نسبتاً کم‌رنگ خوابگاه بر انجام تحقیقات بیشتر و نوشتن مقالات و ...

۱. امکانات و انتظارات

در طراحی فضاهای خوابگاهی اجتماع‌پذیر عوامل کالبدی، کارکردی و ویژگی‌های اجتماعی-روانی کاربران فضا نقش دارند (نظرپور، سعادت یوقار، حیدری، ۱۳۹۶). دانشجویان سرمایه عظیم انسانی و فکری در هر کشوری به شمار می‌آیند (حاتمی خانقاهی، عبدی، وزیری، ۱۳۹۹). مسکن دانشجویی به‌عنوان یک ویژگی مهم غیرعلمی در زندگی دانشگاه، به‌شدت نادیده گرفته شده است. تجربه مشارکت‌کنندگان از زندگی خوابگاهی یکی از مضامین اصلی را تشکیل می‌داد. مشارکت‌کنندگان در مورد امکاناتی که از خوابگاه انتظار دارند و تعریف خود از خوابگاه نقاط مشترک زیادی داشتند و در مورد اینکه امکانات خوابگاه برای زندگی بهتر و آرامش روحی و روانی دانشجویان ضروری است، اتفاق نظر دارند.

۱-۱. نبود امکانات رفاهی کافی: با توجه به مدت‌زمان قابل‌ملاحظه‌ای که دانشجویان در داخل پردیس دانشگاه به‌ویژه ساختمان خوابگاه سپری می‌کنند، ضرورت دارد واحدهای خوابگاهی رضایتمندی دانشجویان را نسبت به این فضاها فراهم کنند (حاتمی خانقاهی، عبدی، وزیری، ۱۳۹۹). مهم‌ترین نکته در مورد خوابگاه از نظر مشارکت‌کنندگان امکانات رفاهی خوابگاه است. اگر یک خوابگاه نتواند نیازهای یک دانشجو را به‌عنوان مکانی برای زندگی تأمین کند، دانشجو در زندگی معمولی به مشکل می‌خورد. آشپزخانه به‌عنوان یکی از کلیدی‌ترین فضاها، در کاربری‌های

اقامتی همواره موردتوجه بوده است (بیغمی، قهاری، ۱۳۹۶). مکان‌یابی آشپزخانه در کاربری‌های اقامتی، به دلیل آنکه علاوه بر پخت‌وپز، محلی برای ملاقات و گفت‌وگوی دانشجویان است، از این‌رو مکان‌یابی مناسب آشپزخانه در کاربری اقامتی می‌تواند علاوه بر تأمین دسترسی مناسب در این کاربری، تأمین‌کننده‌ی آسایش دانشجویان باشد.

به گفته مصاحبه‌شونده ۳ «به علت زیاد ماندن دانشجویان امکانات باید زیاد باشد مثلاً فرش و غیره کافی نیست و باید نیازهای بیشتری را رفع کند» مصاحبه‌شونده ۶ نیز چنین می‌گوید «تخت و تشک راحت و تازه، همراه با وسایل تازه از جمله بالش و پتو، رسیدگی به مکان، از جمله رنگ‌آمیزی مناسب، حمام و سرویس بهداشتی با امکانات به‌روز و همچنین داشتن یخچال و کمد به‌روز و تازه و فرش و موکت تازه و تمیزی بی‌نهایت خوابگاه و جاروبرقی مجزا برای هر اتاق و همچنین ارائه بهترین خدمات غذایی و نوشیدنی ضروری است».

۱-۲. عدم تناسب بین تعداد افراد و حجم اتاق: برای طراحی و فضاسازی، باید علاوه بر اصول زیباشناختی، فنی و اجرایی، موارد دیگری مانند توقعات انسانی، ایجاد محیط و فضای مناسب، شناخت پارامترهای مؤثر بر میزان رضایتمندی و نارضایتی دانشجویان که منجر به شناخت حداقل استانداردها و ارتقاء آن به کیفیت جهانی و رد نتیجه ثمربخش بودن فعالیت‌های علمی-پژوهشی آن‌ها خواهد شد را در نظر گرفت (شاکری اسکی، لیتکوهی، ۱۳۹۳). بسیاری از دانشجویان در این مورد که تعداد افراد هر اتاق زیاد بود و این تعداد با حجم و امکانات خوابگاه تناسب نداشت، هم‌نظر هستند. تعداد بالای افراد باعث برخی بی‌نظمی‌ها مشکلاتی در خوابگاه می‌شود؛ مانند ضعف در تمیزی اتاق‌ها و ...

مصاحبه‌شونده ۲ می‌گوید «هر اتاق باید ۳ الی ۴ نفره باشد.» مصاحبه‌شونده ۵ نیز می‌گوید «هرچی افراد هر اتاق بیشتر باشند مشکلات احتمالی نیز بیشتر است» مصاحبه‌شونده ۴ می‌گوید «واقعاً نه، خوابگاهی که ما در دانشگاهمان در اختیار داشتیم در هر اتاق ۱۲ نفر و گاهی بیشتر دانشجوی وجود داشت و به علت کمبود جا دانشجویان با هم نمی‌توانستند روی زمین بنشینند و مجبور بودند که چندنفره از کمد‌ها استفاده کنند»

۱-۳. فقدان اتاق مطالعه مناسب: از کمبودهایی که تمام دانشجویان در مورد آن اتفاق نظر دارند نبود اتاق مطالعه مناسب برای دانشجویان است، که مخصوصاً در فصل امتحانات برای بسیاری از دانشجویان مشکل‌آفرین می‌شود.

مصاحبه‌شونده ۲ می‌گوید «اتاق مطالعه شباهتی به اتاق مطالعه نداشت و میز و صندلی کافی اصلاً نداشت» مصاحبه‌شونده ۴ نیز این‌چنین اظهارنظر می‌کند «اتاق مطالعه بیشتر به اتاقی برای صحبت دانشجویان با تلفن تبدیل‌شده بود و بسیار پرسروصدا بود» مصاحبه‌شونده ۶ نیز اتاق مطالعه را به اتاق بازی شباهت داده بود.

۱-۴. امکانات کتابخانه‌ای مناسب اما کم: کتابخانه یکی از مکان‌ها و امکانات به‌خصوص هر خوابگاهی است؛ چراکه دانشجویان منابع درسی خود را می‌توانند از آنجا پیدا کنند و در کنار این‌ها برای کارهای تحقیقی نیز می‌توانند از منابع کتابخانه‌ای استفاده کنند اما اگر کتابخانه دارای کتاب‌های مناسب نباشد مسلماً دانشجویان به مشکل می‌خورند و برای تهیه کتاب‌های موردنیاز خود باید هزینه‌های زمانی و مالی را تحمل کنند. طبق نظر مشترک بیشتر دانشجویان امکانات کتابخانه خوب بود فقط مصاحبه‌شونده ۵ می‌گوید که «چون کتابخانه کنار سلف بود سروصدا زیاد داشت» و مصاحبه‌شونده ۴ می‌گوید «کتاب‌های کتابخانه بسیار قدیمی بودند و کسی به آنجا سر نمی‌زد»

۲. بهداشت محیط

بخشی از تجربه‌های دانشجو معلمان از زندگی خوابگاهی مربوط به بهداشت محیط خوابگاه مانند اتاق‌ها، سالن‌ها، بهداشت سرویس‌های بهداشتی و حمام، بهداشت و تمیزی آشپزخانه می‌باشد. اکثر دانشجویان میزان تمیزی را مخصوصاً در سرویس بهداشتی و آشپزخانه موردانتقاد قرار دادند، که این مورد را بیشتر نشئت گرفته از خود دانشجویان می‌دانستند. ساختمان‌ها در زمره نخست مصرف انرژی در جهان و بخصوص در کشور ما می‌باشد. با توجه به این‌که بیشترین اتلاف انرژی در ساختمان‌هایی اتفاق می‌افتد که از قبل ساخته‌شده‌اند، و از سویی ساختمان‌هایی که با بودجه ملی و دولتی اداره می‌شوند از لحاظ مصرف انرژی کمتر موردتوجه قرار گرفته‌اند، ضرورت جلوگیری از این هدر رفت انرژی نمایان است (مطهر، محسن‌پور، ۱۳۹۷). توجه به مراکز دانشگاهی و خوابگاه‌های دانشجویی با توجه به جمعیت بالای دانشجویی و استفاده آن‌ها از خوابگاه‌ها در طول سال و همچنین قدیم ساخت بودن این ساختمان‌ها و اتلاف بسیار انرژی مخصوصاً انرژی لازم جهت گرمایش، نیاز به بررسی مصرف و اتلاف انرژی دارند.

۱-۲. نقش پررنگ دانشجویان در تمیزی خوابگاه: دانشجویان به عنوان اصلی ترین ساکنین خوابگاه، نقش اصلی را در تمیزی و بهداشت خوابگاه ایفا می کنند. رعایت نظافت شخصی در خوابگاه مخصوصاً در محیط های عمومی خوابگاه مانند سالن ها و سرویس های بهداشتی نقش بسیار مؤثری در تمیزی و خوابگاه دارد.

طبق نظر مصاحبه شونده ۱ «دانشجویان هنگام شانه کردن موهایشان باید بهداشت سرویس ها و سالن ها را رعایت کنند، همچنین هنگام شستن ظرف ها در آشپزخانه نیز باید بهداشت را رعایت کنند» مصاحبه شونده ۲ بیشتر وظیفه دانشجویان را در قبال اتاقشان می داند. مصاحبه شونده ۳ می گوید «دانشجویان نقش اصلی را در تمیزی خوابگاه دارند اگر دانشجو رعایت کند حتی خدمات یک ماه هم نیاید نیازی به تمیزی نیست»

۲-۲. نقش خدمات در تمیزی خوابگاه در طول هفته: تمامی خوابگاه ها دارای نیروهای خدماتی هستند که در طول هفته و به صورت نوبت صبح، اقدام به تمیز کردن خوابگاه می کنند. این افراد قسمت های عمومی خوابگاه مانند سالن ها و سرویس های بهداشتی و حمام و آشپزخانه را تمیز می کنند. نیروی خدمات وظیفه ای در قبال تمیزی اتاق دانشجویان ندارد و این خود دانشجویان هستند که خودشان اتاق خودشان را تمیز می کنند.

مصاحبه شونده ۳ می گوید «خدمات خیلی خوب تمیز می کردند به همین علت در طول هفته خوابگاه بیشتر تمیز بود. خدمات تمیزکاری می کردند اما در آخر هفته ها چون دو روز به دنبال هم تمیز نمی شد، خوابگاه نسبتاً کثیف تر به نظر می رسید» اما مصاحبه شونده ۵ نظر متفاوتی دارد و می گوید «خوابگاه در آخر هفته ها بیشتر تمیز بود چراکه تعداد افرادی که در خوابگاه می ماند کمتر بود»

۳-۲. نقش مثبت بازرسی ماهیانه از اتاق ها: همان طور که قبلاً اشاره شد نیروی خدمات وظیفه ای در قبال تمیزی اتاق ها ندارد، بنابراین خود دانشجویان باید طبق برنامه به تمیز کردن اتاق خود مبادرت ورزند. این بر عهده خود دانشجویان است که برنامه ریزی کرده و تعیین کنند که هر روز چه اشخاصی در چه زمینه ای به تمیز کردن اتاق اقدام کنند؛ برای مثال، چه کسانی جارو بکشند، چه کسانی سطل زباله را خالی کنند. در کنار همه این موارد دانشجویانی نیز وجود دارند که متأسفانه تمیز بودن اتاق و انجام وظیفه خود در قبال تمیزی اتاق را نادیده می گیرند؛ بنابراین اکثریت دانشجویان براینکه ماهیانه بر تمیزی اتاق ها نظارت وجود داشته باشد اتفاق نظر دارند.

مصاحبه شونده ۴ می گوید «به بازرسی های ماهیانه نیاز است. در این صورت هم دانشجویان و هم مسئولان خوابگاه نسبت به انجام وظیفه شان تلاش می کنند»

۴-۲. اسراف در زمینه غذا و برنامه ریزی غذایی برای رفع آن: وجود اسراف در خوابگاه ها مسئله ای است که نمی توان از آن چشم پوشی کرد؛ اما متأسفانه این مورد، مورد عنایت قرار نگرفته و همچنان در خوابگاه ها اسراف در زمینه های گوناگون به چشم می خورد. با در نظر گرفتن این مورد که ساکنین خوابگاه افراد بالغ و دانشجویانی هستند که در آینده به نسل جدید آموزش می دهند، وجود اسراف در خوابگاه دانشگاه فرهنگیان موردی است که نباید از آن چشم پوشی کرد و باید این مورد ریشه یابی و از ریشه حل شود. بسیاری از دانشجویان بیشترین میزان اسراف را در خوابگاه دانشگاه فرهنگیان در زمینه غذا می دانند، اما اشاراتی نیز به اسراف در زمینه آب و مایع بهداشتی و ریکا نیز شده است. البته باید در نظر داشت که اسراف در زمینه برق نیز وجود دارد. بسیاری از دانشجویان هنگام ترک اتاق برای رفتن به حیاط یا برای رفتن به بیرون خاموش کردن چراغ اتاق را فراموش می کنند و درحالی که هیچ کسی در اتاق نیست چراغ همچنان روشن است و اسراف رخ می دهد.

مصاحبه شونده ۱ در زمینه اسراف غذا توجه نکردن مسئولان به انتقادهای دانشجویان را به این گونه اسراف ها علت می داند. مصاحبه شونده ۷ اسراف در زمینه غذا را به علت ضعف در تهیه غذا توسط آشپزهای دانشگاه می داند و این مورد را این گونه بیان می کند که «غذای تهیه شده در خوابگاه مناسب نبود و چون گاز وجود نداشت که دانشجویان خود برای خودشان غذا بپزند و مجبور بودند از غذای خوابگاه تغذیه کنند غذا را می گرفتند، مقدار کمی از آن را می خوردند و باقی را در سطح زباله خالی می کردند» مصاحبه شونده ۳ این گونه بیان می کند که «نبود گاز به علت حفظ جان دانشجوها بود. چراکه خطر حریق وجود داشت در صورت خاموش نشدن کامل گاز» مصاحبه شونده ۳ همچنین بیان می کند که «اسراف در زمینه

آب به علت چکه کردن شیرآلات بود که این مورد باید توسط دانشگاه حل می‌شد یا مایع‌ها نشستی داشت و باید رسیدگی می‌شدند، در زمینه غذا نیز باید دانشجویان، میزانی که غذا می‌خورند غذا بگیرند تا از اسراف جلوگیری شود».

۳. تعامل و ارتباط

با توجه به افزایش روزافزون مهاجرت دانشجویان برای ادامه تحصیل و حجم دانشجویانی که از خوابگاه استفاده می‌کنند، خوابگاه دیگر صرفاً محلی برای اقامت، استراحت و خواب دانشجویان نیست بلکه می‌بایست شرایط فردی، اجتماعی و تحصیلی دانشجو را نیز فراهم کند (شاکری اسکی، لیتکوهی، ۱۳۹۳). خوابگاه دانشجویی به‌عنوان خانه دوم دانشجو اهمیت ویژه‌ای دارد (رهسپار فرد، مرادی، تیموری، ۱۳۹۹). تجربه زیسته دانشجویان از زندگی خوابگاهی در زمینه تعامل و ارتباط دارای اطلاعات ارزشمندی بود که هم در زمینه زندگی خوابگاهی و هم از لحاظ روانشناسی حائز اهمیت بود. هنگامی که افراد در یک محیط مشترک باهم زندگی می‌کنند، بدون شک نقاط مشترکی باهم خواهند داشت، اما این بین تفاوت‌هایی نیز وجود خواهد داشت که مدیریت شرایط در کنار این تفاوت‌ها از ارزش بالایی برخوردار است. زندگی مشترک با افرادی از شهرها و فرهنگ‌ها و حتی زبان‌های مختلف باعث افزایش آگاهی‌های عمومی فرد شده و صبر و حوصله فرد را نیز تقویت می‌کند.

۳-۱. اهمیت امانت‌داری در خوابگاه و رعایت حقوق دیگران: زندگی در خوابگاه به‌عنوان مکانی که تعداد زیادی از دانشجویان در آنجا زندگی می‌کنند، سبک زندگی خاصی را به دنبال دارد. شما نمی‌توانید همان‌گونه که در منزل شخصی خود زندگی و رفتار می‌کنید در خوابگاه نیز همان‌گونه رفتار کنید. خوابگاه یک محیط عمومی است و رفتارهای خاص خود را می‌طلبید. زمانی که شما در خوابگاه زندگی می‌کنید نسبت به هم‌اتاقی‌ها و هم خوابگاهی‌های خود مسئولیت‌هایی بر عهده دارید. آشنایی با این مسئولیت‌ها و درک موقعیت خود به‌عنوان یک فرد خوابگاهی بسیاری از مشکلاتی را که افراد در زندگی خوابگاهی با آن‌ها مواجه می‌شوند، برای شما از بین می‌برد. زمانی که شما به‌عنوان یک فرد در یک اتاق با افراد دیگر زندگی می‌کنید نسبت به هم‌اتاقی‌های خود و وسایلشان مسئولیت‌هایی دارید؛ برای مثال شما نمی‌توانید بدون اجازه به‌وسیله هم‌اتاقی خود دست بزنید، یا وسیله هم‌اتاقی خود را به کسی امانت بدهید. همچنین هنگامی که هم‌اتاقی شما در اتاق نیست شما وظیفه دارید تا زمانی که در اتاق هستید به وسایل هم‌اتاقی‌تان حواستان باشد. این برای هم‌اتاقی‌های شما نیز شامل می‌شود، که به وسیله‌های شما اهمیت داده و توجه کنند. زندگی دانشجویی سبک زندگی است که تعداد افرادی که آشنایی باهم ندارند، در مکانی اسکان می‌یابند و باید در این فضای محدود رویدادهای غیرقابل پیش‌بینی را کنترل کنند و با آن سازگار شوند (عبدالملکی، مرادی، ۱۳۹۸).

طبق نظر مصاحبه‌شونده ۳ که این‌گونه می‌گوید «خوابگاه یک مکان عمومی است و برای همه است بنابراین باید وسایل خوابگاه درست استفاده شود و ایراد کار از خود دانشجویانست» مصاحبه‌شونده ۶ می‌گوید «امانت‌داری و رعایت حقوق دیگران در خوابگاه یعنی اینکه نسبت به هم مورداحترام باشیم و مثل خانواده متعهد به هم باشیم و این به تربیت خانواده برمی‌گردد». مصاحبه‌شونده ۱۰ نیز بیان می‌کند «مواظبت از وسایل هم‌اتاقی‌ها و حفظ احترام آن‌ها نیز جز حقوق آن‌ها حساب می‌شود».

۳-۲. تأثیر پررنگ سبک خانوادگی بر سبک زندگی خوابگاهی: هر فردی در خوابگاه از یک خانواده و یک شهر و فرهنگ متفاوت می‌آید؛ بنابراین، کاملاً عادی است که تفاوت‌هایی وجود داشته باشد. میزان مدیریت بحران و کنترل خشم همگی از خانواده منشأ می‌گیرد. حتی ساعت خواب و شیوه زندگی، مانند زمان خوردن غذا و ... نیز به سبکی که فرد با آن بزرگ‌شده مربوط می‌شود. مصاحبه‌شونده ۴ می‌گوید «خانواده‌هایی که فرزند خود را مستقل بار نمی‌آورند و فرزندانشان غیراجتماعی و خودرأی هستند در خوابگاه به مشکل می‌خورند. مصاحبه‌شونده ۵ نیز این‌چنین می‌گوید که «هر فرد آینه خانواده خود است».

۳-۳. کاهش انتظارات و درک اینکه خوابگاه با خانه فرق دارد: تجربه زیسته دانشجویان نشان می‌دهد که گاهی افراد بدون در نظر گرفتن اینکه خوابگاه یک مکان عمومی است، رفتارهایی دارند که بیشتر به نفع خود فرد تمام می‌شود، یا گاهی رفتارهایی دارند که نشان از عدم مسئولیت‌پذیری فرد در قبال خوابگاه است. برای مثال عدم رعایت بهداشت سرویس بهداشتی صرفاً به این خاطر که مسئولیتی در قبال تمیز کردن

آن ندارند، برداشت اشتباهی است که رفتار اشتباه‌تری را به دنبال دارد. باید دانشجویان به‌عنوان افرادی بالغ به این درک برسند که خوابگاه یک مکان مشترک برای زندگی چندین نفر است و باید رفتار متناسبی داشته باشند.

مصاحبه‌شونده ۵ می‌گوید «هم‌اتاقی‌هایم از پنکه زیاد استفاده می‌کردند که این باعث خشک شدن بدنم می‌شد.» مصاحبه‌شونده ۱۱ می‌گوید «گاهی اوقات که صبح زود کلاس داشتیم برخی دانشجویان بدون در نظر گرفتن شرایط تا دیروقت هم سروصدا می‌کردند و هم چراغ‌ها را خاموش نمی‌کردند.» مصاحبه‌شونده ۲ می‌گوید «برخی دانشجویان نظافت را رعایت نمی‌کردند.» مصاحبه‌شونده ۳ نیز بیان می‌کند «باینکه من بهداشت را رعایت می‌کردم اما توسط برخی دانشجویان رعایت نمی‌شد یا کارهای مشترک اتاق مثل تمیز کردن کف اتاق یا خالی کردن سطل زباله که نوبتی بود انجام نمی‌دادند.»

۳-۴. تعیین قوانین و کنار آمدن با شخصیت‌های متفاوت: همان‌طور که قبلاً نیز اشاره شد افراد از خانواده‌های مختلف وارد محیط خوابگاه می‌شوند؛ بنابراین، قطعاً تفاوت‌هایی وجود خواهد داشت؛ اما زندگی با همین تفاوت‌ها و رعایت حال یکدیگر است که زندگی خوابگاهی را ممکن و راحت می‌کند. هنگامی که مردم با سایر افراد جامعه تعامل برقرار می‌کنند رابطه قوی‌تری با مکان و جامعه خود احساس می‌کنند؛ نتیجه این تعاملات دریافت حس هویت جمعی، مشارکت اجتماعی و تأمین نیاز انسان به دوست داشتن و در کنار جمع بودن است (بیگدلی، گودرزی، سروش، ۱۳۹۷).

مصاحبه‌شونده ۳ می‌گوید «اگر مشکل به وجود آمده در خوابگاه مربوط به کل دانشجویها باشد باید جلسه‌ای با حضور مدیریت و سرپرست خوابگاه تشکیل داده شود، اما اگر مربوط به اتاق و افرادی خاص باشد بهتر است افراد اتاق باهم صحبت کرده و رفع مشکل کنند.» مصاحبه‌شونده ۴ بیان می‌کند «بهتر است انتظارات خود را کاهش دهیم اما پیگیر حقوق فردی خود نیز باشیم و با مسئولان خوابگاه هم همکاری لازم را عمل آوریم.» مصاحبه‌شونده ۵ می‌گوید «سعی کنید نقاط مثبت را بیشتر موردتوجه قرار دهید و با انجام بازی‌های گروهی با هم‌اتاقی‌ها زندگی خوابگاهی لذت‌بخش‌تر می‌شود»

۳-۵. تأثیر همشهری بودن در یک اتاق: مقوله اجتماع‌پذیری، با برقراری تعامل و ارتباطات اجتماعی بین بهره‌برداران هر فضای عمومی و مشترک معماری قابل حصول است و قابلیت شرکت مؤثر در تعامل با دیگران، چه در زندگی خصوصی و چه در زندگی عمومی و حرفه‌ای انسان‌ها، از اهمیت حیاتی برخوردار است (بیگدلی، گودرزی، سروش، ۱۳۹۷). همشهری بودن در یک اتاق یعنی نزدیک بودن فرهنگ و زبان و تا حدودی سبک زندگی؛ اما تجربه زیسته دانشجویان نشان می‌دهد که گاهی کنار آمدن با افرادی که از شهرهای دیگر هستند راحت‌تر و زندگی با آن‌ها بهتر است.

مصاحبه‌شونده ۳ می‌گوید «همشهری بودن خیلی مؤثر نیست و بستگی به شخصیت و اخلاق دانشجویها دارد.» مصاحبه‌شونده ۶ نیز می‌گوید که «بله همشهری بودن بهتر است.» مصاحبه‌شونده ۲ می‌گوید «هم زبان بودن بهتر است و کارشان راحت‌تر و همدیگر را بهتر متوجه می‌شوند، ولی همشهری نباشند هم مشکل زیادی پیش نمی‌آید.» مصاحبه‌شونده ۱۰ نیز با مصاحبه‌شونده ۶ هم‌نظر بوده و بیان می‌کند که «همشهری بودن بهتر است.» و مصاحبه‌شونده ۷ می‌گوید که همشهری بودن یا نبودن مهم نیست من شخصاً با افرادی که همشهری من بودند به مشکل خوردم ولی زندگی بسیار راحتی با افرادی داشتم که همشهری من نبودند.»

۴. کیفیت تحصیل

یکی دیگر مضامین اصلی و مهمی که در این پژوهش مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته تأثیر خوابگاه بر کیفیت تحصیل دانشجویان است. خوابگاه مناسب، به پیشرفت تحصیل و ارتقا کیفیت زندگی دانشجویی کمک می‌کند (سرکرده‌یی، مجاهدی، ۱۳۹۸). در بسیاری از دانشگاه‌های برتر جهان کمیته‌های متشکل از مسئولان امور دانشجویی، هیئت علمی و دانشجویان، با هدف بازنگری در رسالت خوابگاه‌ها و به‌منظور ایجاد جوامع یادگیری در آن‌ها، تشکیل شده است (آراسته، ۱۳۹۳)؛ اما مطالعات جدید (فورت و همکاران، ۲۰۰۷) نشان می‌دهد که دانشگاه‌ها هم اینک در پی یافتن راه‌هایی برای توسعه‌ی جوامع یادگیری هستند، زیرا دریافته‌اند که تشکیل جوامع یادگیری می‌تواند منجر به بروز نتایج مثبت در بهبود عملکرد

علمی، فردی و اجتماعی دانشجویان شود. براساس مطالعات انجام شده، ویژگی‌های سکونت دانشجویان در خوابگاه به‌طور قابل توجهی بر بهره‌وری آن‌ها تأثیر می‌گذارد. (نعمتی، ۱۴۰۱) مسلماً دانشجویان غیربومی که بیشترین وقت خود را در خوابگاه سپری می‌کنند، تکالیف خود را نیز در خوابگاه انجام می‌دهند و حتی برای امتحانات و پرسش‌های کلاسی نیز در خوابگاه درس می‌خوانند. پس، نمی‌توان از تأثیر محیط خوابگاه و شرایط آن بر کیفیت تحصیل دانشجویان چشم‌پوشی کرد.

۱-۴. تأثیر مثبت بر کیفیت تحصیل دانشجویان: خوابگاه مکانی هست که دانشجویان حتی بعد از اتمام ساعات کلاسی کنار هم هستند پس به راحتی می‌توانند در مورد مسائل درسی خود خارج از کلاس درس نیز هم‌فکری و بحث و مناظره کنند، یا در انجام تکالیف به یکدیگر کمک کنند. تجربه زندگی خوابگاهی و تغییراتی که در محل و شیوه زندگی ایجاد می‌شود. یکی از عوامل اثرگذار در وضعیت روحی و عاطفی دانشجویان می‌باشد و این موضوع به نوبه‌ی خود تأثیر مستقیم یا غیرمستقیمی بر روی عملکردهای تحصیلی و رفتاری دانشجویان خواهد داشت (رحمتی فیروزآبادی، یاسبلاغی شراهی، ۱۳۹۸). علاوه بر اینکه می‌تواند محیط خوابگاه مشکلاتی را بر فرد تحمیل کند؛ از سویی دیگر، این امکان وجود دارد که محیط خوابگاه، برای فرد یک منبع حمایتی باشد و همچنین می‌تواند به بهترین مکان برای رفع مشکلات درسی، همفکری، تبادل اطلاعات و معلومات تبدیل گردد. انگیزش از مباحث مهم آموزش عالی و از عوامل مؤثر در افزایش کارایی است (حاتمی خانقاهی، عبدی، وزیری، ۱۳۹۹). در دانشجویان انگیزه پیشرفت، از اهمیت خاصی برخوردار است؛ با این انگیزه، افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت‌آمیز یک تکلیف، رسیدن به هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی را در کار خود دنبال می‌کنند.

مصاحبه‌شونده ۳ می‌گوید «خوابگاه روی تحصیل دانشجویان خیلی تأثیر دارد محیط آرام و با امکانات، تأثیر مثبتی بر روی مطالعه دانشجویان دارد.» مصاحبه‌شونده ۲ نیز بیان می‌کند «به خاطر درس خواندن باهم خوابگاه روی کیفیت تحصیل تأثیر مثبت دارد و باعث انگیزه گرفتن برای درس خواندن می‌شود.» مصاحبه‌شونده ۵ نیز می‌گوید «خوابگاه تأثیر بسیار زیادی بر کیفیت تحصیل دانشجویان دارد، مخصوصاً در زمان امتحانات که مستقیماً بر نتایج تأثیر دارد.»

۲-۴. محیط نسبتاً مناسب خوابگاه برای کار گروهی: بسیاری از دانشگاه‌ها برای رشد فردی، اجتماعی و علمی دانشجویان، با بهره‌گیری از تجارب سایر مراکز آموزش عالی، اجرای این گونه برنامه‌ها مانند جوامع یادگیری در خوابگاه‌ها را در اولویت ویژه قرار داده‌اند (آراسته، ۱۳۹۳). اجرای این گونه برنامه‌ها در خوابگاه‌ها فرصتی مناسب برای اجرایی کردن تلفیق تجربه‌ی زندگی اجتماعی و یادگیری است و می‌تواند در بالندگی فردی و علمی دانشجویان مفید باشد. کار گروهی از کلاس‌های ابتدایی گرفته تا دانشگاه و آموزش عالی دارای اهمیت فراوان در یادگیری و آموزش است؛ اما نکته مهم در این پژوهش این است که تکالیف گروهی در محیط خوابگاه قابل انجام هستند یا خیر؟

مصاحبه‌شونده ۷ می‌گوید «محیط خوابگاه تا حدودی مناسب است اما چون تعداد افراد زیاد است، بعضی وقت‌ها انجام تکالیف گروهی مخصوصاً اگر درسی باشد سخت می‌شود. ولی چون مکان‌هایی مثل نمازخانه یا اتاق مطالعه که افراد در آن‌ها جمع می‌شوند و در مورد بحث‌های علمی و درسی هم‌فکری می‌کنند وجود دارد؛ در آن‌ها می‌شود تکالیف گروهی را انجام داد. ولی اینکه بخواهیم در محیط خود خوابگاه و به‌خصوص اگر کار گروهی مورد نظر درسی و علمی باشد را انجام دهیم خیلی سخت می‌شود، ولی در مکان‌های ذکر شده می‌شود کار گروهی انجام داد.»

۳-۴. تعیین تکالیف گروهی و کنار هم بودن دانشجویان دارای نقش مؤثری بر کیفیت تحصیل دانشجویان: بعد از بررسی اینکه آیا خوابگاه محیط مناسبی برای تکالیف گروهی هست یا خیر؛ باید بررسی کنیم که حال این گونه تکالیف بر کیفیت تحصیل دانشجویان چه تأثیری دارند؟

مصاحبه‌شونده ۳ می‌گوید «تعیین این گونه تکالیف خیلی مؤثر است. چراکه دورهم بودن و مشورت کردن باعث یادگیری بیشتر می‌شود.» تقریباً تمام مصاحبه‌شونده‌ها اشاره کرده‌اند که به علت مشورت کردن و هم‌فکری، تعیین تکالیف گروهی باعث پیشرفت دانشجویان و افزایش آگاهی آن‌ها می‌شود. بنابراین تأثیر مثبت قطعی بر کیفیت تحصیل آن‌ها دارد.

۴-۴. نقش مثبت و پررنگ نظم و انضباط خوابگاه بر کیفیت تحصیل دانشجویان: نظم و انضباط در محیط زندگی بسیار حائز اهمیت است و نقش پررنگی در آرامش و نظم ذهنی دارد. در خوابگاه نیز هرچه نظم بیشتر رعایت شود دانشجویان راحت‌تر زندگی می‌کنند و بهتر می‌توانند کارها و فعالیت‌های خود را انجام دهند.

مصاحبه‌شونده ۴ می‌گوید «نظم و انضباط در خوابگاه بر کیفیت تحصیل خیلی تأثیر دارد. اگر نظم در خوابگاه رعایت نشود دانشجویانی که نیاز به مطالعه دارند نمی‌توانند تمرکز کنند.» مصاحبه‌شونده ۱ نیز می‌گوید «برقراری نظم و انضباط در خوابگاه باعث پیشرفت و درنهایت رضایت دانشجویان می‌شود.»

لازم به ذکر است که برقراری این نظم و انضباط بر عهده‌ی خود دانشجویان است و بسیاری از دانشجویان که به برقراری نظم مبادرت نمی‌ورزند درنهایت خودشان هم از عدم وجود نظم شکایت می‌کنند.

۴-۵. نقش نسبتاً کم‌رنگ خوابگاه بر انجام تحقیقات بیشتر و نوشتن مقالات و ...: با توجه به ماهیت علم معماری و مداخلات کالبدی آن در محیط ساخته، عامل موقعیت یعنی محیط و محرک‌های بیرونی قرابت بیشتری با دامنه و اقدامات معماری دارد که از عوامل مؤثر بر انگیزش است (حاتمی خانقاهی، عبدی، وزیری، ۱۳۹۹). دانشجویان در مدت تحصیل خود باید با نوشتن مقاله و انجام تحقیق و پژوهش آشنا شوند و برای نوشتن مقاله یا حتی کتاب ترغیب شوند. همان‌طور که قبلاً ذکر شد دانشجویان غیربومی بیشترین وقت خود را در خوابگاه سپری می‌کنند، پس باید بررسی شود که آیا خوابگاه در نوشتن مقاله یا کتاب یا ... نقش دارد یا خیر؟ مسلماً قبل از نقش خوابگاه باید تمایل خود دانشجویان را هم مدنظر قرارداد.

مصاحبه‌شونده ۳ بیان می‌کند که «نقش خوابگاه خیلی کم‌رنگ هست و به نظر من به نسبت تأثیر دارد اما این تأثیر زیاد نیست ولی در مواردی می‌تواند تأثیر مثبتی داشته باشد.» در این زمینه تقریباً تمام مصاحبه‌شونده‌ها بیان می‌کنند که خوابگاه نقشی ندارد و این به خود دانشجویان بستگی دارد که روحیه‌ی فعال و پژوهشگر داشته باشد، به‌جز مصاحبه‌شونده ۷ که می‌گوید خوابگاه چون مکان مناسبی برای کارگروهی هست می‌تواند نقش مؤثر و مثبتی بر تمایل دانشجویان برای نوشتن مقاله داشته باشد. ظرفیت‌های خوابگاه بسیار زیاد هست اما در موارد زیادی نادیده گرفته شده و به آن‌ها توجه نمی‌شود.»

بحث و نتیجه‌گیری

خوابگاه به‌عنوان مکانی برای اقامت دانشجویان غیربومی، جایی است که دانشجویان زمان زیادی را در آن سپری می‌کنند. می‌خورند، می‌خوانند، فعالیت‌های درسی و غیردرسی خود را انجام می‌دهند. دوری از خانواده و فشارهای روانی حاصل از نبودن کنار افرادی که دوستشان دارند و با آن‌ها آشنا هستند، همچنین قرار گرفتن در شهر غریبی که با آن آشنایی ندارند، همگی سبب می‌شوند تا دانشجویان از لحاظ روانی در اوایل حضور خود در خوابگاه سختی‌هایی را متحمل شوند. با همه این‌ها به‌مرورزمان با آشنا شدن با هم‌اتاقی‌ها، هم‌کلاسی‌ها و سایر افراد مانند سرپرست‌های خوابگاه و ... روابط عاطفی را با این افراد برقرار می‌کنند و کم‌کم از میزان سختی‌های دوری از خانواده کاسته می‌شود؛ اما باید در نظر داشت که دانشجویان همچنان مسئولیت‌های زیادی بر عهده‌دارند، که آن‌ها را با چالش‌هایی مواجه می‌کنند. آشنایی با افرادی که از لحاظ عاطفی و رفتاری به دانشجویان نزدیک هستند، سبب می‌شود تا زندگی دانشجویی در خوابگاه دلنشین شود و از میزان چالش‌هایش نیز کاسته شود. نتایج حاصل از این بررسی که نشأت گرفته از تجارب دانشجویان معلمان از زندگی در خوابگاه دانشجویی است نشان می‌دهد که، دانشجویان با چالش‌های زیادی در این خوابگاه مواجه بوده‌اند که بخشی از آن‌ها مربوط به خود دانشجویان و برخی مربوط به کمبودهای خوابگاه می‌باشند. با این‌همه به‌طور کلی می‌توان گفت از زندگی دانشجویی راضی بوده و چالش‌ها را به فرصتی برای رشد تبدیل کرده‌اند. باشد که تصمیمات اتخاذشده برای خوابگاه‌ها و مسکن‌های دانشجویی شرایط بهتری را برای دانشجویان این مرزوبوم به ارمغان بیاورد چراکه این دانشجویان نوابغ و منابع انسانی آینده ایران و نیروی آموزش‌دهنده و نسل پرور هستند.

منابع

- بیغمی، مژگان؛ قهاری، آزاده. (۱۳۹۶). مکان‌یابی و بررسی ارتباط کالبدی آشپزخانه با عرصه‌های مختلف فضاها در کاربری‌های اقامتی و خوابگاهی». دومین کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و طراحی شهری.
- بیگدلی، زهرا؛ گودرزی سروش، محمدمهدی. (۱۳۹۷). ارتقا سطح کیفیت زندگی با بهره‌گیری از مؤلفه‌های فضاهای اجتماع‌پذیر در قالب طراحی خوابگاه دانشگاه بوعلی همدان». کنفرانس بین‌المللی عمران، معماری و مدیریت توسعه شهری در ایران.
- جلیلی اسکندرزاده، مهسا؛ حسینی نجاتی، سید احسان. (۱۴۰۰). ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر میزان رضایت دانشجویان دختر از سکونت در محیط خوابگاه (نمونه موردی: خوابگاه فاطمیه دانشگاه تهران، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی قزوین). *نهمین کنفرانس ملی مهندسی عمران، معماری و توسعه شهری پایدار ایران*.
- حاتمی خانقاهی، توحید؛ عبدی، عالییه؛ وزیری، وحید. (۱۳۹۹). بررسی ارتباط انگیزش پیشرفت با رضایت از عوامل محیطی در دانشجویان ساکن خوابگاه (نمونه موردی: دانشجویان ساکن در خوابگاه دولتی دانشگاه محقق اردبیلی). *دوفصلنامه اندیشه معماری*. ۴ (۷).
- حاتمی خانقاهی، توحید؛ کوهی فایق دهکردی، ربابه؛ وزیری، وحید. (۱۴۰۰). ارزیابی تأثیر ویژگی‌های کالبدی محیط بر معنا و فعالیت در خوابگاه‌های دانشجویی (مطالعه موردی: خوابگاه دانشجویی دانشگاه محقق اردبیلی). *دوفصلنامه معماری و شهرسازی پایدار*. ۹ (۱).
- خراباتی، ساجده؛ یزدانفر، سید عباس. (۱۳۹۵). عوامل مؤثر در ایجاد دلبستگی به مکان در خوابگاه‌های دانشجویی (نمونه موردی: خوابگاه دانشگاه سمنان). *دوفصلنامه معماری و شهرسازی ایران*. ۷ (۱۲).
- رحمتی فیروزآبادی، یونس؛ یاسبلاخی شراهی، بهمن؛ رحمتی فیروز آبادی، محسن. (۱۳۹۸). چالش‌های زندگی در خوابگاه دانشجویی». *اولین همایش زندگی دانشجویی، فرصت‌ها و آسیب‌ها با تأکید بر دانشجویان ساکن سرراهی (خوابگاه‌های) دانشجویی*.
- رهسپار فرد، خیراله؛ مرادی، محمد؛ تیموری، شهره. (۱۳۹۹). شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر در بهبود کیفیت خوابگاه‌های دانشجویی با رویکرد مقایسه‌ای تحلیل شبکه‌ای (ANP) و دیمتل (DEMATEL) مطالعه موردی: خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه قم». *دوفصلنامه مدیریت مهندسی و رایانش نرم*. دوره ۶ (شماره ۲).
- سرکرده‌یی، الهام؛ مجاهدی، محمدرضا. (۱۳۹۸). عوامل تأثیرگذار بر بهبود کیفیت زندگی دانشجویان خوابگاهی». *اولین همایش زندگی دانشجویی، فرصت‌ها و آسیب‌ها با تأکید بر دانشجویان ساکن سرراهی (خوابگاه‌های) دانشجویی*.
- سلیمانی، پروانه؛ محقق زاده، مهسا؛ دانش‌پور، علیرضا. (۱۳۹۷). بررسی ازدحام در خوابگاه‌های دانشجویی بر رضایتمندی دانشجویان». *روانشناسی و علوم رفتاری ایران*. شماره ۱۳ (جلد اول).
- شاکری اسکی، شکوه؛ لیتکوهی، ساناز. (۱۳۹۳). اختلافات فرهنگی، عاملی تأثیرگذار بر ترجیحات محیطی دانشجویان نسبت به فضای خوابگاه (نمونه موردی: ایران و قبرس). *معماری و شهرسازی ایران*.
- عبدالملکی، شوبو؛ مرادی، پرستو. (۱۳۹۸). زندگی دانشجویی با محوریت آسیب‌ها و فرصت‌های دوران دانشجویی». *اولین همایش زندگی دانشجویی، فرصت‌ها و آسیب‌ها با تأکید بر دانشجویان ساکن سرراهی (خوابگاه‌های) دانشجویی*.
- قنبری عدیوی، عباس. (۱۳۹۸). چپستی‌های نام‌گذاری سرای دانشجویی به جای خوابگاه». *اولین همایش زندگی دانشجویی، فرصت‌ها و آسیب‌ها با تأکید بر دانشجویان ساکن سرراهی (خوابگاه‌های) دانشجویی*.
- مطهر، صادق؛ محسن‌پور، محمدجواد. (۱۳۹۷). بررسی مصرف انرژی در یک خوابگاه دانشجویی و راهکارهای کاهش تلفات انرژی. دومین کنفرانس ملی مهندسی مکانیک کاربردی.
- نظریور، محمد تقی. (۱۳۹۸). رابطه بین سلامت روان دانشجویان با فضای کالبدی خوابگاه: (مورد پژوهی چهار بلوک خوابگاه دختران دانشگاه شهید بهشتی)». *هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی*. ۲۴ (۳).
- نظریور، محمدتقی؛ سعادت یوقار، پوریا؛ حیدری، احمد. (۱۳۹۶). بهبود کالبد سکونتگاه‌های دانشجویی در جهت افزایش اجتماع‌پذیری با تکیه بر روش نحوفا، نمونه موردی: خوابگاه دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار. *معماری و شهرسازی آرمانشهر*. ۲۱.
- نعمتی، محمد علی. (۱۴۰۱). ارزیابی پس از بهره‌برداری در بهبود کیفیت خوابگاه‌های دانشجویی. *نهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم جغرافیا، معماری و شهرسازی ایران، تهران*.
- Swaner, L.E., Brownell, J.E. (2008). Outcomes of high impact practices for underserved students: A review of the literature". Washington, DC: Association of american Colleges and Universities.